

Харків має проблеми щодо перейменування вулиць . ▶ НАЖИВО

Як триває декомунізація і деколонізація у регіоні

Ольга Ульянова

Ганна Силаєва

12 серпня 2023, 21:49

. Очільник ГО "Деколонізація. Україна" Вадим Поздняков, серпень 2023 року, Харків. Фото: Суспільне Харків

Понад 100 меморіальних дощок, пам'ятників і елементів декору, таких як серпи та молоти, лишилися у Харкові.

Очільник ГО "Деколонізація. Україна" Вадим Поздняков розповів, як необхідно називати вулиці, чи може церква УПЦ (МП) змінити назву та які топоніми лишаються на задвірках у Харкові.

Радянські та російські символи, які лишилися у Харкові

Що, на вашу думку, найбільш ганебне з радянських або російських символів, які залишилися у Харкові у публічному просторі?

від міськради. Треба вже завершити цю історію, бо ця будівля — один з символів міста. І ось сусідній будинок зі шпилем.

Суспільне Харків

Дуже багато різних серпів та молотів на центральних будівлях по Сумській, якщо пройтися, то там ще, напевно, з десяток таких будинків буде. Насправді це не така велика витрата ресурсів. Це вишка, комунальники, які так працюють. Треба направити їх за адресами, поприбирати.

Чи є щось важливе, символічне, знакове, що привертає увагу?

Такі пам'ятники вже демонтовані. Хоча, наприклад, є непідписаний пам'ятник на харківському мосту — там стоять українець і росіянин, які обіймаються. Цей монумент символізує так звану "дружбу" російсько-українського народу.

"Пам'ятник радянській армії не повинен бути у місті"

Так. На Салтівці все ще стоїть пам'ятник Ломоносову. Наскільки я пам'ятаю, його відкривали спільно з росіянами.

Він підлягає під новий закон про деколонізацію. Зараз це ніяк не регламентовано законом, тому будуть широкі дискусії щодо того ж Висоцького біля Палацу спорту. Я не знаю, чи підпаде він під дію цього закону, хоча мав б. Також це радянський солдат на біля станції метро "23 Серпня".

Комунізм, тоталітаризм, імперіалізм: символи й маркери – інтерв'ю ...

Одна справа, це Меморіал Слави, який зробили, щоб шанувати пам'ять. Там майже немає якоїсь символіки. Його трошки необхідно змінити, і це буде місце пам'яті.

А біля солдату на "23 Серпня" немає жодного поховання. І це мілітарний пам'ятник. Як аналог у Болгарії стоїть такий самий Альоша. Наразі в Україні теж багато цих пам'ятників радянським

Ви у цій дискусії на чиєму боці?

Такий величезний пам'ятник радянській армії не може бути у місті. Зараз у Верховній Раді є закон про місця вшанування пам'яті загиблих у Другій світовій війні.

Більшість пам'ятників не містять якісь символи: серпи, молоти, які були на "23 Серпня", орден з Кремлем, написи про Велику Вітчизняну, 41-й рік замість 39-го.

Радянський елемент обеліска мають демонтувати у харківському парку. Липень 2023 року. Фото: Харківська міська рада

Це все треба буде трошки видозмінювати, щоб ці місця стали не місцем якоїсь тоталітарної пропаганди, а місцем пам'яті, куди хтось може підійти і вшанувати пам'ять свого діда.

Якою має бути доля вічного вогню, який розташований навпроти Успенської дзвіниці?

Тут взагалі цікава історія. Це був пам'ятник так званим борцям за владу рад. А потім у 2015 році там замінили табличку. Він не став символом, і я думаю, що треба піднімати дискусію, що з цією каменюкою взагалі робити.

Читайте також: [У Боровій на Харківщині перейменували вулицю Московську](#)

Це був свого часу радянський маркер. Змінили табличку, але місцем пам'яті для української спільноти це не стало.

Чи втратило це місце радянське значення?

Туди уже давно ніхто не ходив з комуністів та не клав квіти. Вони це місце прокляли після зміни таблички.

На вашій сторінці в Фейсбуці гуртала переглядала і ще бачила ви публікували вивіску Ленінський районний суд

Що вам відомо щодо того, що досі не замінили вивіску Ленінського райсуду Харкова, бо це ж суд не змінив назву?

Процес укрупнення судів був запущений у 2016, чи у 2017 році. Із цим укрупненням і реформою усі суди мали стати окружними судами. Оскільки реформа загальмувала, усі суди так і залишилися ленінськими. У нас є і Держинський суд, Ордженікідзевський, Фрунзенський. Це стосується не тільки Харкова, а всієї України.

Також є питання щодо таблички з дзвіниці храму Олександра Невського та дотичності до УПЦ, що вам відомо про це?

Я більш ніж впевнений, що питання цієї дошки можна вирішити за одну добу. Питання ж в тому, хто сидить у цих церквах.

Дошку ми знімемо. Питання у тому, які люди її зберігають? На честь вигнання французьких військ Наполеона, перемоги російської армії, чи якось так вона називається. Вона розташована на головному вході, щодня люди проходять повз неї.

Олександрівська дзвіниця, липень 2023 року, Харків. Фото: Суспільне Харків

Думаю, що історія з Московським патріархатом завершиться так само як історія з комуністичною партією України.

Ми ж пам'ятаємо що 10 років тому це була потужна парламентська партія. Перепрошую, тут Олександрівська водила паради з

▶
Так само за грамотної державної політики через 10 років можемо сидіти та говорити про Московський патріархат, як зараз говоримо про комуністичну партію України.

Якщо релігійна громада ухвалить рішення про перехід до ПЦУ з храмом чи без, зі священником чи без нього, але що робити, якщо церква вже збудована в ім'я цього святого?

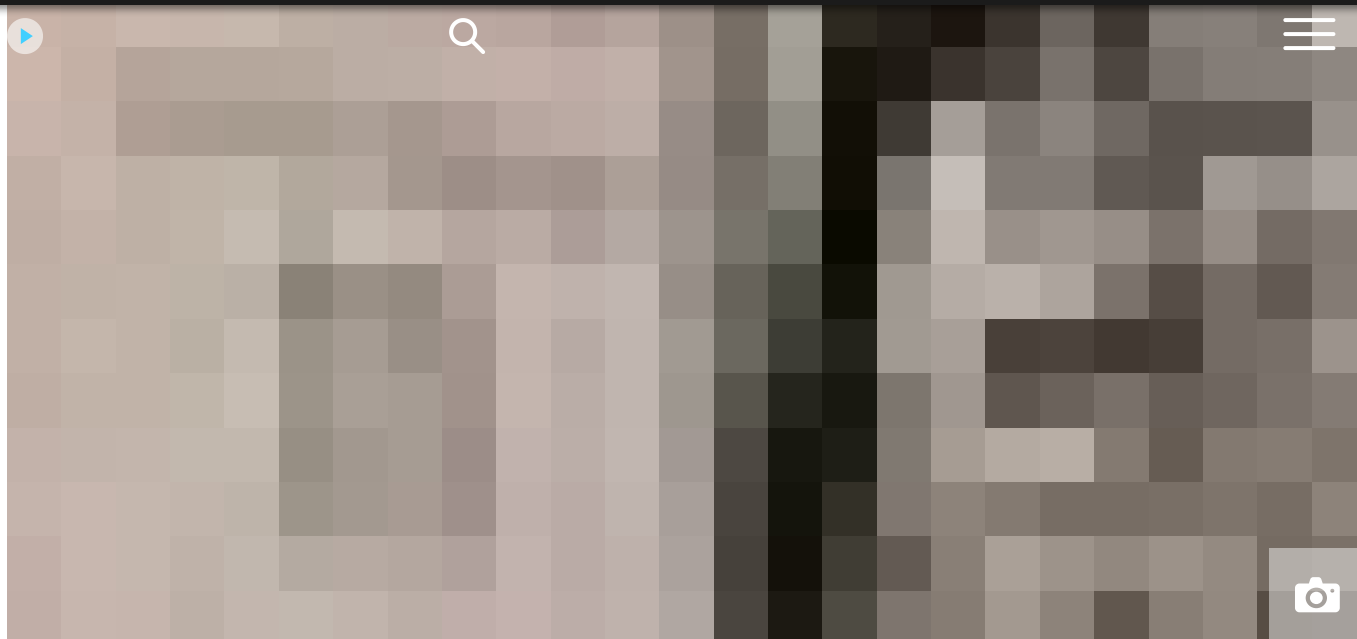
Чи то на Волині, чи то на Хмельниччині є не один такий прецедент. Я знаю, що були перейменування церков, які переходили до ПЦУ.

Можу сказати, що у Харкові вже менше роботи у порівнянні з Києвом Дніпром та Одесою, якщо брати пам'ятники, меморіальні дошки та подібні об'єкти.

"Харків має проблеми щодо перейменування вулиць"

А якщо скласти умовний рейтинг та подивитися на всю Україну, яку позицію займає Харків серед інших регіонів?

Приблизно у липні збирав статистику. Харків та область займали п'яте місце з початку списку за кількістю демонтованих об'єктів.

Вулиця Пермська у Харкові. Березень 2023 року. Фото: Маргарита Дежкіна/Суспільне Харків

Але Харків має проблеми щодо перейменування вулиць. Це найбільша кількість вулиць, які лишилися в Україні, понад 500.

Які найкричущі назви?

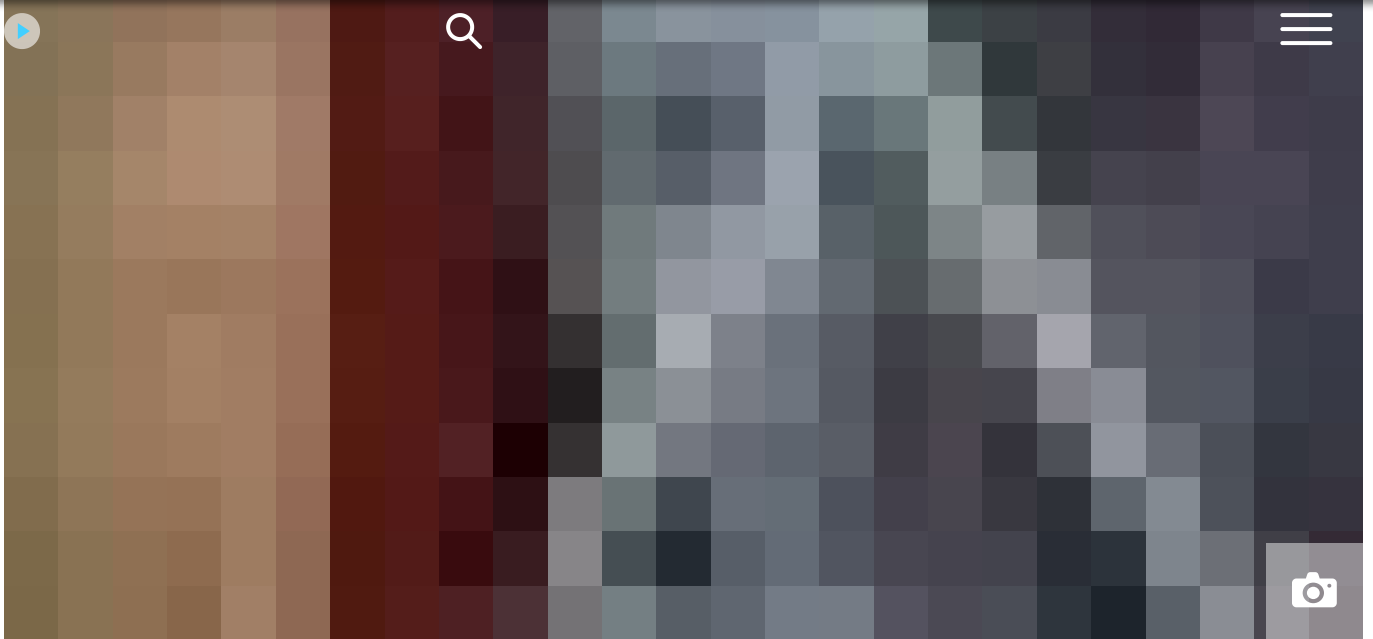
Це вулиці Пушкінська, Лермонтовська, Есеніна, Героїв Сталінграда, Героїв Праці, Дружби Народів.

На мою думку, Дружби Народів — теж дуже кричуща назва. На цій вулиці росіяни показали цю так звану "дружбу". Це одна з найбільш постраждалих вулиць Харкова від вторгнення РФ.

Як ви пояснюєте це природне гальмування, чи є якийсь внутрішній опір цьому процесу?

Після повномасштабного вторгнення перейменовували Московський проспект, ще деякі вулиці. Тоді дійсно було не до цього.

Скотч на зображенні російського поета Олександра Пушкіна на будівлі театру у Харкові. 24 грудня, 2022. Фото: Суспільне Харків

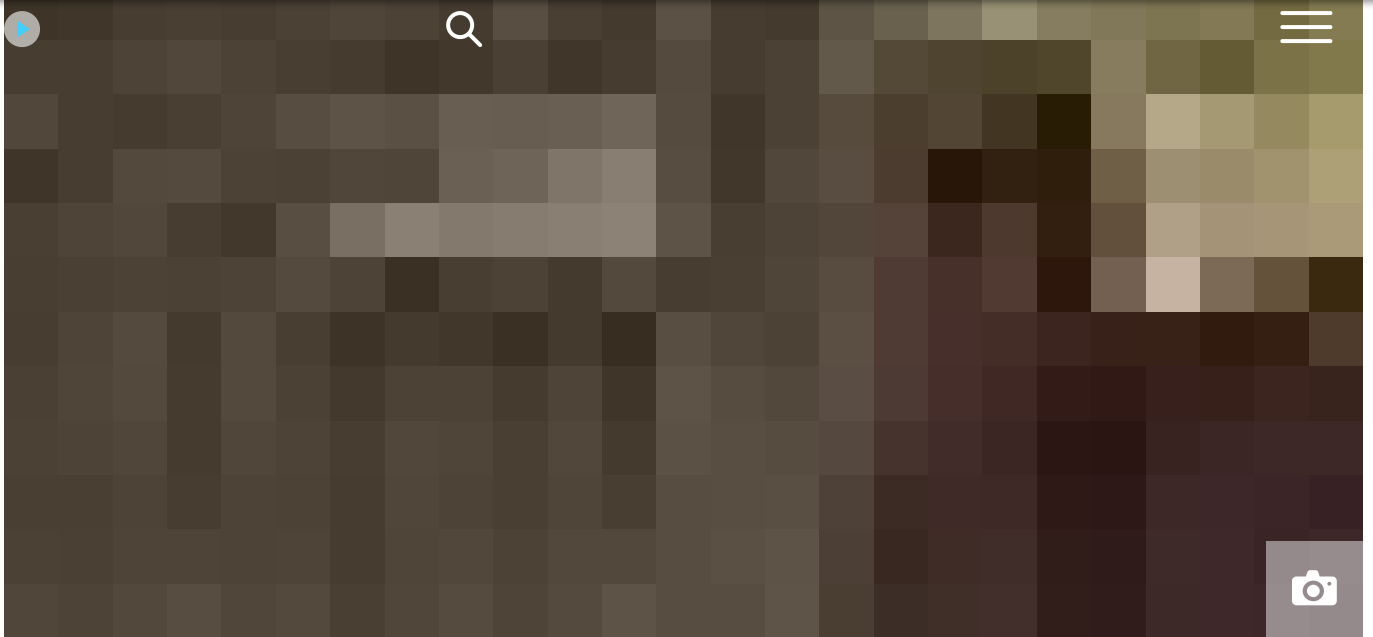
Міська рада не сильно була зацікавлена в цьому, вони казали що це буде можливо після перемоги. Але нарешті процес зрушився з мертвої точки. Думаю, що тепер процес буде йти. Тим паче, є сигнали від міської ради, що вони готові і будуть це робити.

"Харківська міська рада сама обирає назви"

У вас немає враження, що міська влада внутрішньо опирається?

За зверненнями вони потихенко демонтують, проте не усі. Не знаю, чому деякі лишаються, а деякі — ні. Потихеньку деякі пам'ятники демонтовують.

Щодо перейменування вулиць я знаю, що йде певна дискусія. Я також є членом харківської-топонімічної групи, яку очолює Марія Тахтаулова. Ми там працюємо і намагаємося підібрати якісь нові назви вулиць.

Одна з вулиць, яку планують перейменувати у Харкові. Лютий 2023 рік. Фото: Суспільне Харків

Наскільки мені відомо, Харківська міська рада перебуває у процесі узгодження цих нових назв.

Чи всі нові назви, які надають харківським топонімам, є вдалими?

Не всі. Наприклад, оця пропозиція, що у місті усе треба називати харківським. Вулиця ж має вказувати на якийсь напрямок.

Харківський узвіз у Харкові, чи Харківське шосе — з міркувань топоніміки це неправильно.

Який ваш вплив на те, які назви обирає Харківська міська рада?

Харківська міська рада насправді сама обирає назви. Ми можемо запропонувати чи рекомендувати.

Але в будь-якому разі не можна бути пасивним в цьому процесі.

Зараз вирішують, як будуть називати вулиці найближчі 50-100 років,

Потрібно зараз зробити все максимально якісно, щоб не робити це через 5-10 років заново.

Чи варто нині називати іменами загиблих героїв або захисників, чи треба дати час?

Вже більше загиблих захисників ніж самих вулиць, які треба перейменувати у дуже багатьох містах України. Тому зараз багато міських рад стоять перед непростою дилемою. Вулиці треба називати іменами захисників, але кожен загиблий не отримає свою вулицю.

Житель Харкова Юрій Загнітко тримає фото загиблого на війні племінника Іллі Коваля. Лютий 2023 рік. Фото: Лариса Говина / Суспільне Харків

Прописуються різні критерії — людина або має статус героя України, або якусь особисту відзнаку.

героїчним вчинком врятували те чи інше місто. Зокрема, [Олег Громадський](#), який загинув, обобороняючи Харків, чи [Георгій Тарасенко](#), який загинув при штурмі Малої Рогані.

"Ганьба, що вулиці Сковороди, Курбаса, Хвильового розташовані десь на задвірках"

Як варто зараз міняти назви вулиць?

У будь-якому разі мають бути вшановані культурні діячі, яких радянська влада викреслила з нашої топономії.

У нас практично не вшановані герої визвольних змагань доби армії української народної республіки. У нас теж дуже багато суттєвих осіб було. Це різноманітні оунівці.

Яких вулиць бракує Харкову?

Бракує вулиць дуже багатьох людей, про яких ми самі ще досі не так багато знаємо. Всі ті, хто боролися за Україну з 17-го по 91-й рік, практично викреслені з харківської топанії.

[Читайте також: "У людей змінилося ставлення до Росії". Як закон про деколонізацію працюватиме на Харківщині](#)

Нам необхідно провести комплексний підхід. Це і герої сучасності, і герої минулого. Це культурні діячі, про яких ми теж трошечки забули.

Ганьба, що вулиці Сковороди, Курбаса, Хвильового розташовані десь на задвірках. Треба дуже багато чого продумувати, щоб підхід

Різниця між декомунізацією та деколонізацією

Раніше ваша організація називалася "Декомунізація Україна", а нині "Деколонізація", це ви таким чином фіксуєте, що розширилося поле ваших спостережень та активностей?

До початку повномасштабного вторгнення ми вже почали займатися деколонізацією, але це суспільством сприймалося дуже боляче.

Якщо ми підіймали питання демонтажу пам'ятника Пушкіна десь у Мукачеві чи у Тернополі, знаходились люди, які казали, що він там має стояти. Це люди не проросійського спрямування, це люди, які чомусь мали якийсь пієтет.

У Харкові пам'ятник Пушкіну вирішили захистити мішками з піском, 9 листопада 2022. Фото: Микита Ольховський / Суспільне Харків

Декомунізація — це процес усунення назв вулиць і пам'ятників на честь якихось комуністичних діячів. Це могли бути і українці, яких

А деколонізація — це вже усунення маркерів назв вулиць та пам'ятників на честь російських культурних, військових діячів. Це уже стосується і імперського періоду, і росіян.

Це охоплює ширший проміжок часу?

Так. Дуже багато дискусій триває з цього приводу — когось росіяни називали своїм, а хтось навпаки був родом з Росії, пару років попрацював у Харкові й поїхав далі, чи вкрали росіяни у нас когось, чи все ж таки варто вшановувати того чи іншого діяча.

Будь-яка публічна дискусія — це ж правильний процес?

Це як історія з Висоцьким. На мою думку, він тут взагалі недотичний. Людина була один раз у Харкові з виступом, а йому стоїть пам'ятник. Це російський співак. При цьому у нас немає пам'ятників низки наших діячів.

Читайте також: [У Харкові перейменували низку топонімів: з'явилися вулиці на честь Тарасенка та "Да Вінчі"](#)

Харків ніколи не відрізнявся тим, що тут було усе погано з культурою. Тут було дуже багато художників, поетів, письменників, музикантів. Але бачу, що деякі люди слухали Висоцького.

Зараз цей процес переріс трошки в агресивну дискусію, тому що люди розуміють, що в принципі він там не потрібен. Але для них це важливо, тому що вони колись слухали його пісні, і це зачіпає за живе.

Це також питання частини пам'ятників, коли їх зносили. Люди жалілися не за Леніним, вони плакалилися, тому що у них там було якесь перше побачення. Їх робили, щоб закріпити культурну єдність росіян та українців. Бо це закріплення російських маркерів на нашій території.

Ізюмська міська рада

І воно з часом перестає тобі замилювати око, ти вже сприймаєш, що це нормально.

Зараз у нас така кількість пам'ятників та вулиць. Ще треба провести повну інвентаризацію на Харківщині, бо іноді ми дивуємося тим об'єктам, які знаходимо в області.

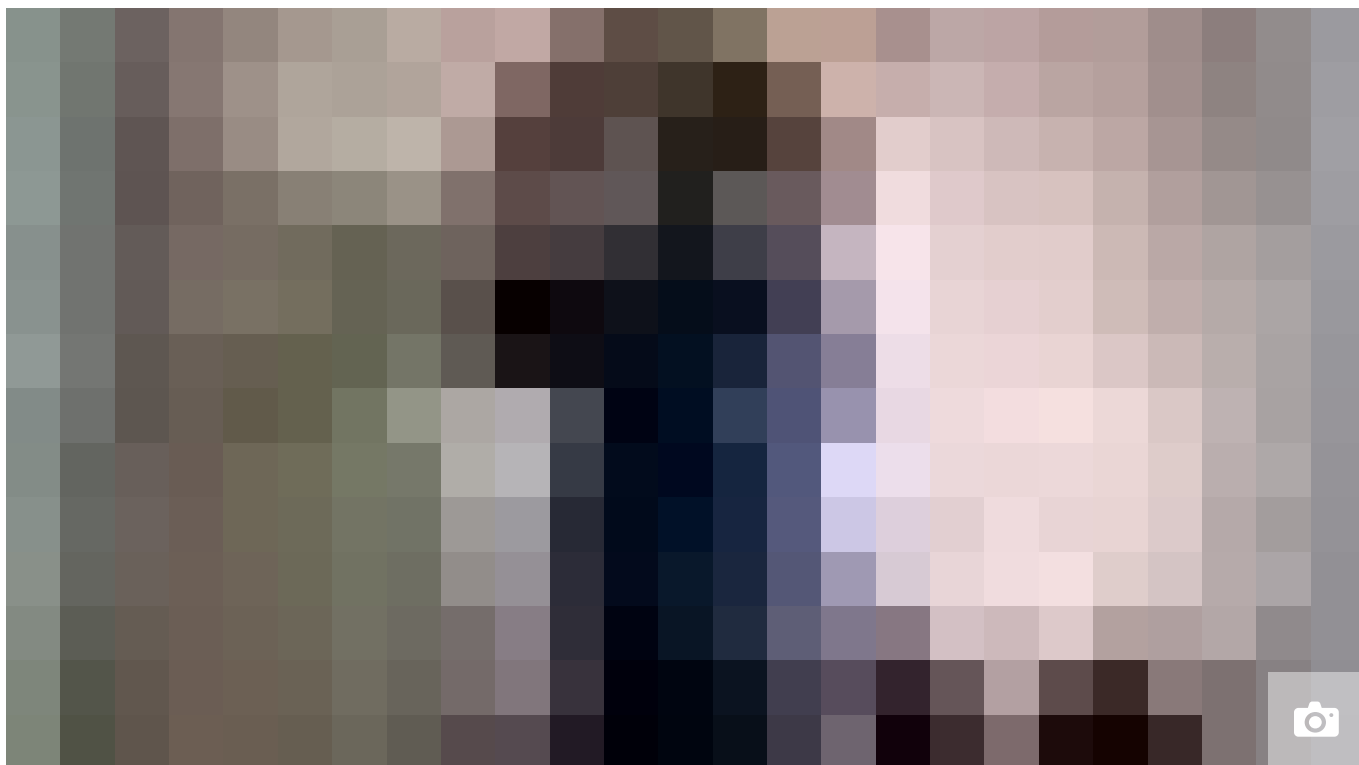
Наприклад?

Це різні пам'ятники Ватутіну, Горькому, ордени з Кремлем, серпами і молотами, дуже багато вього.

Нам надсилають фотографії місцеві жителі, бійці різноманітних військових формувань, які проходять службу у різних населених пунктах.

Далі ви звертаєтесь до місцевої ради, органу місцевого самоврядування чи громади із пропозицією добровільно його прибрати?

Так. Іноді це вдається, іноді — ні. Якщо не вдається, намагаємося якось медійно це вирішити. У Крансограді досі стоїть пам'ятник Пушкіна. Його якось там прикрили пакетом, але він досі є. Якщо не проганяти все через тендери, не намагатися на цьому відмити великі гроші, це копієчний процес, це дуже дешево.

Зображення Леніна у міськраді. Фото: Суспільне Харків

Зазвичай, це коштує одну-дві тисячі гривень. Це залежить від техніки та розміру пам'ятника. Деяким головам демонтаж проводять

Є у вас якийсь реєстр — скільки у ньому об'єктів, назв вулиць?

У нас є інтерактивні мапи. Ми постійно щось змінюємо, додаємо, щось прибираємо, що вже демонтовано. Є реєстр вулиць, але воно все завжди не точне, бо десь може знайтись якась нова вуличка, про яку ми не знали.

Можуть бути пам'ятники чи меморіальні дошки, яких немає у реєстрі.

ЧИТАТИ ЩЕ

У Первомайському вдруге не проголосували за перейменування міста на Добродар

З фасаду театру у Харкові зняли згадку про колишню назву на честь Пушкіна

Підпишіться на новини Харкова та області в [Facebook](#), [Viber](#), [Instagram](#), [Telegram](#), [Youtube](#)